



Strasbourg, 8.3.2016
COM(2016) 127 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa sotsiaalõiguste teemalise arutelu käivitamine

{SWD(2016) 50 final}
{SWD(2016) 51 final}

1. Sissejuhatus

Komisjoni president Juncker teatas Euroopa sotsiaalõiguste samba loomisest Euroopa Parlamendis 9. septembril 2015 peetud kõnes Euroopa Liidu olukorra kohta. See algatus on osa komisjoni tegevusest, et luua tihedam ja õiglasem majandus- ja rahaliit,¹ ning osa komisjoni 2016. aasta tööprogrammist.

Komisjoni president Juncker ütles oma kõnes: „*Me peame tõhusamalt liikuma õiglase ja tõeliselt üleeuroopalise tööturu suunas. (...) Osana sellest püüdlusest tahan ma välja arendada Euroopa sotsiaalõiguste samba, mis võtab arvesse Euroopa ühiskonna ja tööturu muutumist ning on suunanäitaja euroala uuendatud lähenemisprotsessis. Euroopa sotsiaalõiguste sammas peaks täiendama ELi ühiseid saavutusi töötajate kaitsmisel. Ma loodan, et sotsiaalpartnerid võtavad selles protsessis enda kanda keske rolli. Usun, et on hea mõte alustada selle algatusega euroala piires, võimaldades teistel ELi liikmesriikidel soovi korral sellega liituda.*”

Käesolevas teatises esitatakse edasised sammud Euroopa sotsiaalõiguste samba loomiseks. Selles tuuakse välja algatuse põhjused, lahatakse selle rolli, ulatust ja laadi ning käivitatakse ulatuslikud konsultatsioonid, mille eesmärk on koguda tagasisidet. Samba esimene, esialgne kava on arutelu hõlbustamiseks lisatud käesolevale teatisele. Teatisele on lisatud kaks talituste töödokumenti: esimeses töödokumendis kirjeldatakse põhilisi majanduslikke, tööhõivealaseid ja ühiskondlikke suundumusi, millele sammas tugineb ja millega seotud küsimuste lahendamisele peaks see kaasa aitama, ja teises meenutatakse kõige enam asjasspuutuvaid õigusakte ELi tasandil².

2. Miks on Euroopa sotsiaalõiguste sammas vajalik

2.1. Kõrge konkurentsivõimega sotsiaalne turumajandus

ELi tasandi meede kajastab liidu aluspõhimõtteid ja tugineb veendumusele, et koos majanduse arenguga paraneb sotsiaalne areng ja ühtekuuluvus ning et sotsiaalpoliitikat tuleb – tagades samas euroopalike väärtustega kooskõlas olevad sobivad turvavõrgustikud – käsitada tootliku tegurina, mis vähendab ebavõrdsust, loob töökohti ja toetab Euroopa inimkapitali arengut. Seda veendumust toetavad tööhõive- ja sotsiaalvaldkonnas saavutatud tulemused. Parimate majandustulemustega liikmesriikides on välja töötatud kaugeleulatuvam ja tõhusam sotsiaalpoliitika, kuid see ei johtu ainult majandusarengust, vaid sotsiaalpoliitika on majanduskasvu mudeli oluline osa. Selle võti on niisuguste sotsiaalhoolekandesüsteemide ja tööturuasutuste loomine, mis täidavad neile antud ülesandeid ja toetavad töökohtade loomist.

See lähenemisviis on käesoleva komisjoni koosseisu majanduse tegevuskava keskmes, mida kinnitab 2016. aasta majanduskasvu analüüs. Keskendudes struktuurireformide, investeeringute ja vastutustundliku eelarvepoliitika edendamisele, on komisjon selgelt tähelepanu keskmesse tõstnud sotsiaalsed kaalutlused ja sotsiaalse õigluse.

¹ Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile, 15. juuli 2014, „Euroopa uus algus: minu tegevuskava töökohtade loomiseks ning majanduskasvu, õigluse ja demokraatlike muutuste tagamiseks”.

² Komisjoni talituste töödokumendid „Euroopa sotsiaalõiguste samba aluseks olevad põhilised majandus- tööhõive- ja sotsiaalsuundumused” (SWD (2016) 51) ja „ELi sotsiaalõigustik” (SWD(2016) 50), 8. märts 2016.

Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega on tööhõive- ja sotsiaalpoliitika määratlemine eelkõige liikmesriikide pädevuses. See hõlmab tööõigust ja hoolekandesüsteemide korraldust. Kõnealune pädevus on sätestatud ELi aluslepingutes, mis näevad samas Euroopa Majandusühenduse loomisest alates liidule ette võimaluse liikmesriikide meetmeid täiendada. Euroopa Liidu lepingu artikkel 3 kajastab seda üldist eesmärki, mille kohaselt liit „taotleb Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitsel ja keskkonna kvaliteedi parandamisel.”

Seepärast on Euroopa ühtse turu loomine ja arendamine toimunud paralleelselt ELi sotsiaalõigustiku arenguga, et tagada võrdsed võimalused, piirata sotsiaalse dumpingu või madalaimate töötasude võidujooksu ohtu ning edendada majanduslikku ja sotsiaalset integratsiooni. See on ka põhjus, miks tööhõive- ja sotsiaalküsimused on alates 1990ndatest aastatest olnud oluline osa ELi majanduspoliitika koordineerimisest, mida nüüd teatakse Euroopa poolaastana. Euroopa sotsiaalõiguste samba aluseks olev põhimõte järgib seda loogikat ja on kooskõlas kahe vajadusega: ületada kriis ja minna edasi, ning liikuda tihedama ja õiglasema majandus- ja rahaliidu suunas.

2.2. Ületada kriis ja minna edasi

Euroopa on toibumas oma viimaste aastakümnete tõsisemast kriisist: iga liikmesriik ja EL tervikuna võitlevad kriisi põhjustatud poliitiliste, majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgedega, püüdes prognoosida tulevasi arenguid. Kriisil on olnud Euroopa ühiskonnale ja majandusele ränk ja nähtav mõju. Sotsiaalhoolekandesüsteemid on mõningaid tagajärgi pehmendanud, kuid tööpuudus on suurenenud, märkimisväärne osa elanikkonnast elab vaesuse piiril, riiklikud vahendid on peaaegu ammendatud ning riikide majandusnäitajad erinevad üksteisest silmnähtavalt. Eelkõige töötus on juba aastaid avaldanud üksikisikutele ja ühiskonnale ränka mõju: siiani on töötut ja otsib tööd ligikaudu 22 miljonit inimest (ligi 17 miljonit euroalal), kellest 10 miljonit on tööd otsinud juba üle aasta.

Kriis on teatavaid põhjalikumaid pikaajalisi suundumusi osaliselt ka varjanud ja teisi omakorda paremini välja toonud. Nende hulka kuuluvad näiteks muutused ühiskonna-, pere- ja töökorralduses; pikem ja eripalgelisem tööelu; mitmekesisem tööjõud ja uute töövormide levik; sellise vastuolu ilmnemine, mille kohaselt haridustase tõuseb, kuid laialdased oskused ei vasta tööturu nõudlusele; suurenenud ebavõrdsus; eeldatava eluea pikenemise ja elanikkonna vananemisega kaasnevad uued vajadused ja võimalused; tehnoloogilised muutused ning ühiskonna ja majanduse digiteerimine.

Töökorralduse ja laiemalt ka ühiskonnakorralduse ees seisvate probleemide ulatus ja sisu on 20. sajandiga võrreldes põhjalikult muutunud ja tekkinud on palju uusi või tulevasi suundumusi, millega Euroopal tuleb kohanduda. Sotsiaalpoliitika eesmärgid ja selle suutlikkus neid eesmarke täita on tõsiselt proovile pandud ning Euroopa võime saavutada tööturu ja hoolekandesüsteemide sujuv ja õiglane toimimine on aluseks tema suutlikkusele tõsta tootlikkust, üleilmselt konkureerida, tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust ja tõsta jätkuvalt oma kodanike elatustaset.

Selline mõtteviis leiab üha enam kõlapinda nii rahvusvahelisel tasandil kui ka igas liikmesriigis³. Vaatamata ebakindlusele tuleviku suhtes leiab üha enam tõendust ja üleilmset üksmeelt see, et majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaarengu vahelist seost peab tugevdama, et ebavõrdsus takistab majandusarengut ning et tuleb luua kaasavam majanduskasvu mudel, nagu on välja toodud ÜRO poolt 2015. aasta septembris vastu võetud säästva arengu eesmärkides ja korratud G20 järeldustes. See üleilmne tegevuskava põhineb peamiselt suurel hulgal teadusuuringutel, mille on läbi viinud sellised rahvusvahelised organisatsioonid nagu Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, Maailmapank, Rahvusvaheline Tööorganisatsioon ja Rahvusvaheline Valuutafond.

Nendes väljaannetes rõhutatakse, et inimkapitali investeerimine on üks pikaajalise majanduskasvu, võrdõiguslikkuse ja sotsiaalse arengu vahelistest ülekandemehhanismidest. Neis kinnitatakse ka, et sissetulekute ebavõrdsusel võib olla võimalikule majanduskasvule pikaajaline negatiivne mõju, kuna see süvendab ja kinnitab olemasolevaid ebavõrdsusi võimalusi, piirab oskuste arendamist ning takistab sotsiaalset ja tööalast liikuvust. Arenenud majandusega riikides, kus heaolu põhineb tootlikkuse kasvul ja innovatsioonisuutlikkusel, kujutab sotsiaalne ja majanduslik võimekus endast ühe medali kahte külge.

Kaasaegne sotsiaalpoliitika peaks tuginema võrdsetel võimalustel põhinevatele inimkapitali investeringutele, sotsiaalsete riskide ennetamisele ja kaitsesele nende eest, tööturule pääsemiseks loodud tõhusatele turvavõrgustikele ja stiimulitele, et võimaldada inimestel elada inimväärsel elu, muuta elu jooksul isiklikku ja kutsealast staatust ning oma võimeid parimal viisil ära kasutada.

2.3. Liikumine tihedama ja õiglasema majandus- ja rahaliidu suunas

Euroala riigid on õppinud viimaste aastate kriisist ning alustanud integreerimist ja konsolideerimist. See hõlmab ka sotsiaalset mõõdet. Viie juhi esitatud aruandes Euroopa majandus- ja rahaliidu⁴ loomise lõpuleviimisest on rõhutatud, et „Euroopa Liit peaks püüdlema sotsiaalvaldkonnas AAA-reitingu saamise poole” ning „selleks et majandus- ja rahaliit oleks edukas, peaksid tööturg ja sotsiaalhoolekandesüsteemid toimima hästi ja õiglaselt kõigis euroala liikmesriikides”. Aruandes kinnitatakse, et ei ole olemas ühtset, kõigile sobivat vormi, kuid osutatakse, et probleemid on liikmesriikides sageli sarnased. Samuti kutsutakse aruandes üles pöörama rohkem tähelepanu tulemuste saavutamisele tööhõive- ja sotsiaalvaldkonnas, mis on osa laiemast ühtlustamisprotsessist, et luua kogu euroalal vastupanuvõimelisemad majandusstruktuurid.

³ Vt näiteks ILO (2015) „The future of work centenary initiative”; OECD (2016) „Policy forum on the future of work”; Bertelsmann Stiftung (2015) „Redesigning European welfare states – Ways forward”; Bundesministerium für Arbeit und Soziales (2015), „Green Paper: Re-Imagining Work. Work 4.0”; World Economic Forum (2016), „The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution”; OECD, IMF, World Bank and the ILO (2015), „Income inequality and labour income share in G20 countries: Trends, Impacts and Causes”.

⁴ „Euroopa majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimine”, Jean-Claude Junckeri poolt koostöös Donald Tuski, Jeroen Dijsselbloemi, Mario Draghi ja Martin Schulziga koostatud aruanne, juuni 2015. Näiteks Prantsusmaa ja Saksamaa rõhutasid aruandes tehtud ühises panuses vajadust tõhustada koostööd ja ühiseid suundumusi teatavates valdkondades, nagu aktiivne tööturupoliitika ja sotsiaalkaitstesüsteemid. Vt ka European Political Strategy Center (2015), „The Social Dimension of Economic and Monetary Union”.

See ei ole üksnes poliitiline või sotsiaalne vajadus, vaid ka majanduslik vajadus: viimase pooleteise aastakümne kogemus on näidanud, et tasakaalu pikaajaline häire ühes või mitmes liikmesriigis võib ohustada euroala toimimist tervikuna, ning kui olukord kiiresti ei parane, võib see põhjustada veelgi suuremat ebavõrdsust. 2007.–2008. aasta kriisi järel on euroala muutunud heterogeensemaks, kuna mõned riigid said eriti kannatada, ja sellise heterogeensuse vähendamine võtab aega. Tulevikku vaadates on selge, et euroala tulevane edukus sõltub suurel määral riiklike tööturgude ja tervishoiusüsteemide tõhususest ning majanduse suutlikkusest tagasilöökidega toime tulla ja nendega kohanduda.

Toimivatel ja kaasavatel tööturgudel tuleb tõhusalt ühendada paindlikkus ja turvalisus, mis võimaldab saavutada suuremat tööhõivet ja kohanemisvõimet. Sellega seotud „turvalise paindlikkuse” käsitlusviis ei ole uus, kuid kriisi järel ning muutuvat tööelu arvesse võttes on aeg ümber hinnata see, kuidas kõnealust käsitlusviisi on kõige paremini võimalik praktikas rakendada. Ettevõtjad on huvitatud prognoositavast ja õiguslikult kindlast ettevõtluskeskkonnast, kvalifitseeritud ja tootlike töötajate ligimeelitamisest, kuid samas tuleb neil kohaneda turul valitseva kiiresti muutuva tegeliku olukorraga. Töötajad on huvitatud kindlast töökohast ja sissetulekust, sellest, et neil oleks võimalik ühitada töö- ja eraelu, kuid nad soovivad oma tööelus ka uusi väljakutseid ja võimalust kohaneda ning elukestva õppe teel teadmisi ja oskusi koguda. Töötud ja tööturul eemale jäänud inimesed otsivad sageli võimalust pääseda sellisesse töömaailma, kus nad ei lange madalalt tasustatud ja madalakvaliteedilise töö lõksu või kus neile ei tagata põhilisi sotsiaalseid õigusi. Majandus ja ühiskond, eriti euroalal, on huvitatud oskuste paremast arendamisest ja kasutamisest, suuremast suutlikkusest ja vastupanuvõimest, sotsiaalsest ühtekuuluvusest ning õiguste, kohustuste ja sissetuleku õiglasest ja tõhusast jaotusest, ka põlvkondade vahel.

Samal ajal on kõrge töötuse määr ja rahvastiku vananemine koos riigi rahandusel lasuva survega ning vajadusega vähendada makromajanduslikust tasakaalustamatusest tulenevat ülekanduvat mõju riikide vahel tekitanud küsimusi riiklike sotsiaalkindlustussüsteemide tõhususe kohta mitmest vaatepunktist: esiteks, mis puudutab nende piisavust ja eelarve jätkusuutlikkust, pidades silmas muutuvaid sotsiaalseid vajadusi, sealhulgas vajadust tegeleda vaesuse probleemiga; teiseks, mis puudutab nende mõju töökohtade loomisele, nii tööandjate kui ka tööotsijate seisukohast, sealhulgas nende suutlikkust muuta töö tasuvaks ja edendada töötajate oskusi ja võimalusi ühiskonnas täiel määral osaleda; ning kolmandaks asjaolu, mis on eriti oluline euroalal ja mis puudutab nende süsteemide suutlikkust leevendada makromajanduslikke tagasilööke ja täita automaatse stabiliseerimise ülesandeid. Kõrge tööhõive tase, madal töötuse määr ja hästi läbimõeldud sotsiaalhooleksüsteemid on riigi rahanduse usaldusväärsuse jaoks määrava tähtsusega tegurid ning liiga suured erinevused tööturu ja sotsiaalse suutlikkuse näitajates võivad olla ohuks euroala toimimisele. Osana ELi tasandi eelarvejärelevalve parandamiseks tehtud sammudest on riigi rahanduse – millest sotsiaalhoolekandesüsteemid moodustavad olulise osa – kvaliteeti käsitlev arutelu juhtinud kõrgendatud tähelepanu avaliku sektori tulude ja kulude õiglust ja tõhusust puudutavatele küsimustele.

2.4. Pikaajalistele kogemustele tuginemine

Euroopa sotsiaalõiguste sammas saab toetuda rikkalikele kogemustele ja tavadele: paljudes valdkondades asuvad parimate tulemuste saavutajad Euroopas ja neis valdkondades on lahendused hästi teada. Võttes aga arvesse tänaste väljakutsete ulatust, ei ole enesega rahulolu ja olemasoleva olukorraga leppimine lahendus. Kogu maailmas toimuvatest kiiresti muutuvatest oludest on palju õppida.

Võttes arvesse, et olukord on liikmesriigiti väga erinev, saab sotsiaalõiguste sammas tugineda ka riiklikul, Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil jagatud ühistele väärtustele ja põhimõtetele. Need väärtused ja põhimõtted on kesksel kohal sellistes viitedokumentides nagu Euroopa Liidu leping (ELi leping), Euroopa Liidu toimimise leping (ELi toimimise leping), põhiõiguste harta ja Euroopa Liidu Kohtu praktika ning rahvusvahelistes dokumentides nagu Euroopa sotsiaalharta, mille võttis vastu Euroopa Nõukogu, ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni soovitusel.

Sellised raamistikud hõlmavad sageli paljusid valdkondi, kus määratletakse üldpõhimõtted või miinimumstandardid, mida riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil täiendatakse. Seega ei ole põhiline probleem Euroopas tingimata seotud õiguste tunnustamisega, vaid pigem nende tegeliku kasutamise ja rakendamise, võttes arvesse kiireid muutusi sotsiaalses, õiguslikus ja majanduslikus keskkonnas.

Komisjon on aastate jooksul käivitanud mitu algatust, et tõhustada jõupingutusi olulistes valdkondades ja uuendada ELi sotsiaalset õigustikku. Sellised jõupingutused järgivad parema õigusloome põhimõtteid: see ei tähenda vähem õigusloomet, vaid sellist lähenemisviisi, milles võetakse täiel määral arvesse majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnanalast mõju kohapeal, tagamaks, et iga algatus saavutab oma eesmärgi parimal viisil. Käesoleva ametiaja jooksul on komisjon võtnud kasutusele Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendid aastateks 2014–2020, millest ligikaudu 20 % eraldatakse Euroopa Sotsiaalfondi kaudu. Komisjon on veel tegelema mitmete küsimustega, näiteks:

- suurema tähelepanu osutamine sotsiaalküsimustele majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaastas, sotsiaalsete näitajate kasutamine nn makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluses, „sotsiaalse võrdleva hindamise” edendamine ja uue Kreeka stabiilsustoetuste kava sotsiaalse mõju hindamine;
- sotsiaalsete eesmärkide süvalaiendamine sellistes juhtalgatustes nagu Euroopa investeerimiskava, energialiit ja digitaalne ühtne turg;
- strateegilise kohustuse esitamine soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks aastatel 2016–2019;
- noortegarantii, millega tagatakse, et kõik alla 25-aastased noored saavad konkreetse kvaliteetse pakkumise nelja kuu jooksul pärast ametlike õpingute lõpetamist või töötuks jäämist, loomiseks liikmesriikidele antud rahalise toetuse võimalikult kiire rakendamine;
- suunised liikmesriikidele pikaajaliste töötute taasintegreerimiseks tööturule;
- ettepanek Euroopa juurdepääsetavuse akti vastuvõtmiseks, et hõlbustada puuetega inimeste juurdepääsu olulistele kaupadele ja teenustele ühisturul.
- ettepanek vaadata läbi töötajate lähetamise direktiiv, et edendada põhimõtet „võrdne tasu sama töö eest samas asukohas”.

2016. aastal on käimas ka töö mitme täiendava aspekti kallal, mis jätkub paralleelselt sotsiaalõiguste samba üle peetava konsultatsiooniga: uus algus töötavate vanemate töö- ja eraelu ühitamise edendamisel; Euroopa oskuste tegevuskava; 24 töötervishoiu ja tööohutuse alase direktiivi põhjalik hindamine; mis peaks aitama hinnata nende asjakohasust, tõhusust ja sidusust, et säilitada kõrgetasemeline töötajate tervise ja ohutuse kaitse, pidades silmas uusi ohte, samas lihtsustades ja ajakohastades kohaldatavaid õigusakte, ning hõlbustama nende kasutuselevõttu VKEde poolt. Need näited ilmestavad seda, millist toetavat, suunavat ja kujundavat rolli võib EL sotsiaalvaldkonnas täita ja millised vajadused edasiseks tegevuseks võivad pärast kõnealuse samba loomist tekkida.

Üheks komisjoni peamistest prioriteetidest on ka ergutada sotsiaalset dialoogi kõikidel tasanditel. Pärast 2015. aasta märtsis toimunud kõrgetasemelist konverentsi sotsiaaldialoogi ellukutsumiseks on ELi sotsiaalpartnerid sektoriülesel tasandil kokku leppinud ühises põhjalikus tööhõive analüüsis ja ühises tööprogrammis aastateks 2015–2017. Alustatud on läbirääkimisi aktiivsena vananemist käsitleva sõltumatu raamkokkuleppe üle; valmistatakse ette ühiseid järeldusi töö- ja eraelu tasakaalu teemal; selleks moodustatud tööühm analüüsib varasemate sõltumatute raamkokkulepete rakendamist oma liikmete poolt. Euroopa valdkondlikud sotsiaalpartnerid, kes on esindatud 43 eri sektoris ja kes moodustavad 75 % tööjõust, jätkavad samuti oma panuse andmist ühistesse tööprogrammidesse.

3. Euroopa sotsiaalõiguste samm: roll, ulatus ja õiguslik olemus

Selle samba eesmärk on väljendada mitmeid olulisi põhimõtteid, toetamaks hästitoimivaid ja õiglaseid tööturgusid ja hoolekandesüsteeme. Nagu komisjoni president Juncker märkis, viiakse see algatus ellu euroalal, võimaldades teistel ELi liikmesriikidel soovi korral sellega liituda.

Samm tugineb seega olemasolevale ELi tasandi sotsiaalõigustikule ja täiendab seda, ning selle algatusega hõlmatud põhimõtetele pööratakse euroala ees seisvate vajaduste ja probleemidega tegelemisel erilist tähelepanu. Sotsiaalõiguste sambast peaks kujunema võrdlusraamistik, mis võimaldab jälgida osalevate liikmesriikide saavutusi tööhõive- ja sotsiaalvaldkonnas, et suunata reforme riigi tasandil ning see on eelkõige suunda näitav dokument euroala uues ühtlustamisprotsessis.

3.1. Põhimõtted, mis vastavad tänasele ja tulevasele tegelikkusele

Käesoleva teatise lisas esitatakse aruteluks samba esimene, esialgne kavand. Põhimõtted on valitud nii nende majandusliku kui ka sotsiaalse tähtsuse tõttu osalevate liikmesriikide tegevuse jaoks.

Kava hõlmab kolme põhivaldkonda.

- Võrdsed võimalused ja juurdepääs tööturule, sealhulgas oskuste arendamine ja elukestva õppe edendamine ning aktiivsed tööturumeetmed, et suurendada töövõimalusi, lihtsustada liikumist erinevate staatuste vahel ja parandada tööalast konkurentsivõimet.
- Õiglased töötingimused, et luua asjakohane ja usaldusväärne tasakaal töötajate ja tööandjate õiguste ja kohustuste vahel ning paindlikkuse ja turvatunde vahel, et toetada ettevõtjaid töökohtade loomisel, kasutuselevõtul ja ajakohastamisel ning edendada sotsiaalset dialoogi.

- Piisav ja jätkusuutlik sotsiaalkaitse ning juurdepääs kvaliteetsetele põhiteenustele, sealhulgas lastehoiu, tervishoiu ja pikaajalise hoolduse valdkonnas, et tagada inimväärne elu ja kaitse riskide vastu ning võimaldada kodanikel osaleda täiel määral tööturul ja ühiskonnas üldiselt.

Paljudes poliitikavaldkondades kehtivad erinevad põhimõtted. Nende põhimõtete puhul võetakse arvesse juba mitmetes ELi ja muudes asjaomastes õigusallikates osutatud õigusi ning neid õigusi on kavas võimalikult üksikasjalikult kirjeldada, et tagada nende toimivus. Nende põhimõtete määratlemisel on lähtutud ELi tasandil olemasolevatest suunistest, näiteks seoses majanduspoliitika koordineerimisega, püüdes kajastada kõige hiljutisemaid suundumusi.

Iga põhimõtte puhul on olukord Euroopas väga erinev ning on palju praktilisi probleeme, nii suuri ja kui ka väikeseid, millega tuleb tegeleda. Need probleemid puudutavad tavaliselt üksikisikute, ettevõtjate ja ühiskonna erinevaid huvisid; võimalikke kompromisse lühi- ja pikaajaliste lahenduste vahel; „halli tsooni” olemasolu, seda ka mõiste „töö” häägustumise tulemusena; ning küsimust „kes mille eest maksab”, sõltuvalt sellest, kas eeldatavalt on tegemist era- või avaliku sektori rahastamisega. Probleeme võib tekitada ka uute standardite ja tavade väljatöötamine viisil, mis on kooskõlas dünaamilise majanduse vajadustega, et ülespoole ühtlustamine jätkuks kõikides piirkondades ja liikmesriikides.

Sotsiaalõiguste samba ja selle loomiseks peetavate arutelude mõte ei ole kõnealuseid erinevusi ja pingeid varjata, vaid need esile tuua ja käsitleda neid uuel viisil, mis võtaks arvesse töömaailma muutuvat tegelikkust ja olukordade mitmekesisust kogu Euroopas. Selliselt peaks sammas aitama ajakohastada, laiendada ja süvendada sotsiaalseid õigusi nii töökohal kui ka ühiskonnas, hõlbustades nende tegelikku kasutamist ja edendades selliseid tavasid, millest võivad kasu saada nii üksikisikud, ettevõtjad kui ka ühiskond.

3.2. Lisandväärtus euroala ja ELi jaoks tervikuna

Sammas ei korda ega sõnasta ümber ELi õigustikku: selles kirjeldatakse üksikasjalikult põhimõtted ja kohustusi, mis võivad euroalal kaasa tuua suurema lähenemise. Samamoodi nagu sammas ei asenda ELi õigustikku, ei asenda ka selles esitatud põhimõtted kehtivaid õigusi: need loovad võimaluse riikide tööhõive- ja sotsiaalpoliitikat hinnata ja tulevikus paremini ühtlustada.

Sammas peaks samba loomiseni viiv protsess andma võimaluse ELi õigustik uuesti üle vaadata. Olemasolev õigustik on kujunenud järk-järgult erinevatel ajahetkedel ja mõned sellega hõlmatud valdkonnad on paremini reguleeritud kui teised. Samba suhtes toimuv konsultatsioon annab võimaluse saada õigustikust terviklik pilt, vaadata uute suundumuste taustal üle selle asjakohasus ning tuvastada vajadusel tulevase võimalikke tegevusvaldkondi.

Selline ülevaade peaks eelkõige andma vastuse järgmistele küsimustele. Kas õigustiku rakendamisel on esinenud puudusi? Kas ELi tasandil sätestatud sotsiaalõigustes on suuri lünki? Kuidas on võimalik nende puuduste ja/või lünkade olemasolu seletada? See on ka põhjus, miks samba vastuvõtmiseni viiv konsulteerimisprotsess on avatud kõikidele liikmesriikidele ja peaks aitama euroalasse mittekuuluvatel liikmesriikidel otsustada, kas sambaga ühineda või mitte.

Samba loomiseks tehtav töö täiendab muid käimasolevaid majandus- ja rahaliidu⁵ tihendamiseks tehtavaid jõupingutusi ning peaks andma panuse 2017. aasta kevadeks kavandatud Euroopa majandus- ja rahaliidu tulevikku käsitleva valge raamatu koostamisse. Viie juhi esitatud aruandes Euroopa majandus- ja rahaliidu loomise lõpuleviimisest rõhutati eeskätt vajadust jätkata lähenemisprotsessi vastupanuvõimelisemate majandusstruktuuride suunas ning muuta sellised protsessid keskpikas perspektiivis siduvamaks. Selle saavutamiseks tuleks kokku leppida ühistes rangetes standardites, mis keskenduvad muu hulgas tööturgudele.

Lõppkokkuvõttes tuleb samba enda õigusliku olemuse puhul arvesse võtta ELi ja euroala tasandi ulatust ja õiguslikke piiranguid. Näiteks ELi toimimise lepingu artiklis 153 ei ole selgelt ette nähtud Euroopa Liidu pädevust reguleerida „töötasu”.

Kuigi samba võib asutada erinevate aktide, näiteks soovitusel, peab komisjon eneseksmõistetavaks kaasata parlamenti ja nõukogu ning teisi ELi institutsioone, et saada samba rakendamiseks laialdast toetust.

4. Konsultatsiooni eesmärk

Sotsiaalõiguste samba loomine on võimalus keskenduda olemasolevate sotsiaalõigustele, euroala konkreetsetele vajadustele, töömaailma muutuvale tegelikkusele ja kõigil tasanditel vajalikele reformidele. Konsultatsiooniprotsess peaks seetõttu olema nii laiaulatuslik kui võimalik.

4.1. Pakutud tulemused

Konsultatsiooniprotsessil on kolm peamist eesmärki.

- Esimene eesmärk on anda hinnang olemasolevale ELi õigustikule. Eelkõige peaks konsultatsioon aitama teha kindlaks olemasolevate õiguste teostamise ulatuse ning nende asjakohasuse tänaste ja tulevaste väljakutsetega toimetulekul ja/või uurida, kas nende õiguste tagamiseks on vaja võtta uusi meetmeid.
- Teine eesmärk on võtta arvesse uute demograafiliste suundumuste mõjul tekkivaid töö- ja ühiskonnakorralduse uusi suundumusi, uut tehnoloogiat ning muid tööelu seisukohalt olulisi tegureid ja sotsiaalseid tingimusi. Aktiivselt tuleks julgustada parimate tavade ja sotsiaalsest innovatsioonist saadud kogemuste väljatoomist.
- Kolmas eesmärk on koguda arvamusi ja saada tagasisidet Euroopa sotsiaalõiguste samba kava enda kohta. Konsultatsiooni eesmärk peaks olema arutada sotsiaalõiguste samba ulatust ja sisu ning selle rolli osana majandus- ja rahaliidu sotsiaalsest mõõtmest, kajastada euroala konkreetseid vajadusi, arutada selle algatusega seoses kavandatud põhimõtete eripärasid ning uurida nendega seotud probleeme. Konsultatsioon peaks aitama ka euroalasse mittekuuluvatel liikmesriikidel otsustada, kas sambaga ühineda või mitte.

Konsultatsioon tuleks lõpule viia 31. detsembriks 2016, et komisjon saaks selle alusel 2017. aasta alguses teha samba loomiseks lõpliku ettepaneku.

⁵ 21. oktoobri 2015. aasta teatis majandus- ja rahaliidu lõpuleviimiseks võetavate meetmete kohta (KOM (2015) 600).

4.2. Tegevusvalmidus arutelu pidamiseks

Eelseisvatel kuudel keskendub komisjon aktiivsele koostööle teiste ELi institutsioonide, liikmesriikide ametiasutuste ja parlamentide, ametiühingute ja ettevõtjate ühenduste, valitsusväliste organisatsioonide, sotsiaalteenuste osutajate, akadeemiliste ringkondade esindajate ja üldsusega. Liikmesriikide tasandil hõlbustab komisjon arutelusid oma esinduste kaudu liikmesriikides,

ELi sotsiaalpartnereid kutsutakse üles samba kujundamises aktiivselt osalema. Komisjon palub arvamust ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt ning Regioonide Komiteelt.

4.3. Struktureeritud tagasiside

Lisaks avalikule konsultatsioonile lisatakse arutellu kolm töösuunda, üks iga eespool osundatud pakutud tulemuse kohta.

- ELi sotsiaaloigustik: ülevaade olukorrast.
- Tööhõive- ja sotsiaalhoolekandesüsteemide tulevik: probleemid ja võimalused.
- Euroopa sotsiaaloiguste samba roll osana sügavamast ja õiglasemast majandus- ja rahaliidust.

Euroopa Komisjon korraldab 2016. aasta lõpuks tagasiside kogumiseks Euroopa konverentsi.

4.4. Arutelude jaoks tarvilik teave

Konsultatsiooni jaoks on loodud spetsiaalne veebileht: <http://ec.europa.eu/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights>

Sellelt võib leida järgmised dokumendid.

- Käesoleva teatise ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumendid.
- Komisjoni talituste koostatud teabelehtede kogumi, milles esitatakse sellele teatisele lisatud sotsiaaloiguste samba kavaga hõlmatud valdkondade kohta antud üksikasjalikud majanduslikud ja õiguslikud põhjendused.
- Iga eespool osutatud töösuuna raames kavandatavad tegevused.
- Lähikuudel ELi ja liikmesriikide tasandil kavas olevate kohtumiste ja ürituste loetelu.

5. Konsultatsiooni raames esitatavad küsimused

Komisjon kutsub kõiki asjast huvitatud isikuid esitama vastused käesolevas teatises esitatud küsimustele koos täiendavate märkustega **31. detsembriks 2016**.

Seda saab teha, täites veebiküsimustiku, mis on kättesaadav eespool viidatud spetsiaalsel veebilehel, ja saates vastused e-postiga järgmisele aadressile:

EMPL-EUROPEAN-PILLAR-OF-SOCIAL-RIGHTS@ec.europa.eu

või posti teel aadressil:

EUROPEAN COMMISSION

Directorate-General Employment, Social Affairs and Inclusion

Rue Josef II, 27 - 00/120

B-1049 BRUXELLES⁶

Küsimused, millele Euroopa Komisjon soovib vastuseid, on järgmised:

Sotsiaalne olukord ja ELi sotsiaalõigustik

1. Millised on Teie arvates tööhõive- ja sotsiaalvaldkonna kõige olulisemad prioriteedid?
2. Kuidas seletada tööhõive alase ja sotsiaalse olukorra erinevusi Euroopas?
3. Kas ELi õigustik on ajakohane ja kas Teie arvates oleks ELi tasandil vaja võtta täiendavaid meetmeid?

Tööhõive- ja sotsiaalhoolekandesüsteemide tulevik

4. Millised suundumused on Teie arvates kõige ümberkujundavamad?
5. Millised on Teie arvates nende suundumustega seotud peamised riskid ja võimalused?
6. Kas poliitilisel, institutsionaalsel või ettevõtluse tasandil on uusi või tekkivaid suundumusi, mida Te soovitate viitealusena kasutada?

Euroopa sotsiaalõiguste samm

7. Kas Te nõustute käesolevas dokumendis sotsiaalõiguste samba loomiseks pakutud lähenemisviisiga?
8. Kas Te nõustute sotsiaalõiguste samba kohaldamisala ulatusega ja käesolevas dokumendis pakutud valdkondade ja põhimõtetega? Kas on selliseid aspekte, mida ei ole siiani piisavalt väljendatud või hõlmatud?
9. Millised valdkonnad ja põhimõtted on euroala uuendatud lähenemisprotsessi jaoks kõige olulisemad?
10. Kuidas tuleks need sõnastada ja ellu viia? Täpsemalt, kas Teie arvates võiks teatavates valdkondades kohaldada miinimumstandardeid ja võrdlusaluseid ning kas need annaksid nendes valdkondades lisaväärtust? Kui jah, siis millised need oleksid?

⁶ Juhime tähelepanu sellele, et kõik saadud vastused avalikustatakse Internetis nimeliselt, välja arvatud juhul, kui vastaja ei ole isikuandmete avaldamisega nõus, kuna selline avalikustamine kahjustaks tema õiguspäraseid huvisid. Sel juhul võib vastused avaldada anonüümsel kujul. Muul juhul vastuseid ei avaldata ja nende sisu ei võeta põhimõtteliselt arvesse.

Samuti on võimalik esitada seisukohti kavandatud sambaga hõlmatud iga valdkonna ja põhimõtte kohta, täites konsultatsiooni veebilehel selleks eraldi ettenähtud küsimustiku.